

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3251/2020
09.12.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Снежана Дуњић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије – Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9633/2019 од 16.01.2020. године, у седници одржаној 09.12.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда Београду Гж 9633/2019 од 16.01.2020. године и пресуда Вишег суда у Београду П 2081/15 од 30.03.2018. године у првом и другом ставу изреке, па се предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Виши суд у Београду је пресудом П 2081/15 од 30.03.2018. године одбио тужбени захтев тужиоца као неоснован којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа, слободе и права личности, а због неоснованог лишења слободе, исплати износ од 7.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.03.2018. године па до исплате. Другим ставом изреке је обавезан тужилац да туженој на име трошкова парничног поступка исплати износ од 92.000,00 динара. Трећим ставом изреке је тужилац ослобођен од обавеза плаћања судских такси.

Апелациони суд у Београду је пресудом Гж 9633/2019 од 16.01.2020. године, одбио жалбу тужиоца као неосновану жалбу и потврдио пресуду Вишег суда у Београду.

Против правноснажне пресуде донете од стране другостепеног суда, тужилац је изјавио благовремену ревизију из свих законских разлога.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/2018 и 18/2020), па је оценио да је ревизија тужиоца дозвољена и основана.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Окружног суда у Београду Ки.бр. 538/2000 од 23.08.2000. године, тужиоцу је одређен притвор, јер се налазио у бекству. По наведеном решењу тужилац је лишен слободе након дуже од десет година

17.06.2011. године, а у притвору је боравио све до 22.05.2012. године, укупно 350 дана. Против тужиоца је пред Вишим судом у Београду вођен кривични поступак под бројем К 858/11 због постојања сумње да је извршио кривично дело обљубе са дететом и поступак је окончан решењем Вишег суда у Београду 11.06.2014. године којим је обустављен кривични поступак. Решење је постало правноснажно 12.09.2014. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете са позивом на члан 545. став 1. и 2. Закона о кривичном поступку из разлога што је тужилац својим недозвољеним поступцима проузроковао лишење слободе. Навели су да се оправданост притвора оцењује у кривичним поступком од стране истражног судије и да то није задатак парничног поступка, па да дужина трајања притвора, као и чињеница што је тужилац својеволјно дошао у станицу полиције да би продужио важење личне карте није од утицаја на другачије пресуђење, да је био недоступан полицији од 2000. до 2011. године јер је у то време мењао пребивалиште и боравиште а промене није пријављивао, па је био недоступан органима гоњења и да се у томе састоји његово недозвољено поступање, које искључује право на накнаду штете.

Врховни касациони суд не прихвата правно становиште нижестепених судови.

Чланом 5. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (ратификована од стране Државне заједнице Србије и Црне Горе, 2003. године) је предвиђено да ће свако ко је ухапшен одмах и на језику који разуме бити обавештен о разлозима за хапшење и о свакој оптужби против њега, да ће без одлагања бити изведен пред судију, да има право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења које се може условити јемством, да има право да покрене поступак у коме ће суд хитно испитати законитост лишења слободе и право да буде пуштен на слободу ако је лишење слободе незаконито и да има утуживо право на накнаду уколико је лишење слободе у супротности са одредбама овог члана.

Нижестепени судови су пропустили да цене чињеницу да је решење којим је одређен притвор тужиоцу донето још 23.08.2000. године, а да је ухапшен десет година касније у станици полиције када је дошао да продужи важење личне карте. Судови су прихватили да је тужилац једанаест година био у бекству и да је зато скривио притвор. Међутим, из списка произилази да је тужилац живео у ... где је и зарађивао за живот, да је био купац станова и да је мењао адресе становања због замене станова, те да није знао да је против њега поднета кривична пријава и да му је одређен притвор. Тужилац је саслушан у првостепеном поступку, међутим, његов исказ није цењен нити су на основу других доказа утврђене релевантне чињенице од стране првостепеног суда. У спису има података да је тужилац све то време живео у ванбрачној заједници са мајком оштећеног лица, што је итекако могло да помогне у проналажењу тужиоца у ... од стране органа власти у периоду од једанаест година да је тражење вршено систематски. Коначно, када је тужилац ухапшен, а имајући у виду временску дистанцу од наводно учињеног кривичног дела па до фактичког притварања тужиоца, поставило се оправдано питање да ли би тужилац могао да утиче у том периоду на сведоке и на које и да ли је постојала опасност од његовог бекства. Поготово се отвара питање оправданости трајања притвора од 350 дана. Недоступност тужиоца органима власти у трајању од једанаест година је под сумњом, што је морало да изазове испитивање код органа који су продужавали притвор, да ли су постојале алтернативне могућности за

обезбеђење тужиочевог присуства суђењу, као што је одузимање његових путних исправа, плаћања јемства, процена карактера и личности оптуженог, његове породичне везе, а све због процене да ли су разлози за продужавање притвора и његово трајања од 350 дана били „довољни“ и оправдани за такву одлуку, да би коначно кривични поступак који је против њега вођен био обустављен.

Нижестепени судови се овим питањима нису бавили јер су пошли од погрешног становишта да сама чињеница што тужилац није имао пријављено пребивалиште и што је мењао станове које је узимао у закуп (није имао решено стамбено питање), довољно за скривљено понашање, иако сама чињеница непријављивања адресе боравишта и пребивалишта надлежним органима представља само прекршајну одговорност. Последица непријављивања не може бити у таквој несразмери као што је лишење слободе у трајању од 350 дана. Уосталом, у периоду трајања притвора, а имајући у виду начело суђења у разумном року, правосудни органи су морали да убрзају поступање или пак одлуче да тужиоца пусте на слободу до суђења и одреде друге мере. Дужина проведена у притвору је у значајној вези са остваривањем права на накнаду нематеријалне штете. У том смислу се изјаснио и Европски суд за људска права у Стразбуру у предмету Ђемановић против Србије (одлука од 02.02.2010. године, по представци број 48497/06).

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је оценио да су нижестепени судови погрешно применили материјално право и да због тога нису ни утврдили релевантне чињенице за пресуђење, па су обе нижестепене пресуде морале бити укинуте. У наставку поступка, нижестепени судови ће имати у виду наведено, па ће након допуне чињеничног стања поново одлучити о основаности тужбеног захтева тужиоца.

На основу свега изложеног, одлучено је као у изреци, на основу члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**